

Til stortingsgruppene i Høyre og Arbeiderpartiet
med kopi til medlemmene i Transport- og kommunikasjonskomiteen

HASTER!

Oslo 2011-03-30

Datalagringsdirektivet og pressens kildevern

Norsk Journalistlag, Norsk Presseforbund og Norsk Redaktørforening har med beklagelse notert at et flertall i Stortinget vil gjennomføre det omstridte datalagringsdirektivet i Norge. Vi understreker at dette ikke har å gjøre med at vi ”bekymret for at egen arbeidssituasjon vil bli vanskeligere med pliktig lagring av trafikkdata”,

Vi mener fortsatt at dette kan få en sterk negativ effekt på de mediekilder som har behov for å være anonyme og på personer som kan tenkes å varsle om kritikkverdige eller ulovlige forhold. Ulike myndigheter har i mange sammenhenger utvist stor grad av iver i arbeidet med å avdekke hvem det er som har tipset eller varslet medier om slike forhold.

Når direktivet likevel skal gjennomføres, setter vi pris på at lagringstiden reduseres til et minimum på seks måneder, men vi mener fortsatt at restriksjonene på myndigheters adgang til lagrede data er for svake for pressens kildevern.

I avtalen mellom Høyre og Arbeiderpartiet er inntatt følgende i pkt 13:

Partene er enige om at pressens kildevern er særdeles viktig i en tid der ny teknologi har skapt store utfordringer for personvernet. Partene har registrert at pressen er bekymret for at egen arbeidssituasjon vil bli vanskeligere med pliktig lagring av trafikkdata. Partene mener det er viktig å styrke journalistenes kildevern, og at en god måte å gjøre dette på er å oppstille begrensninger i adgangen til å avlytte telefoner eller lokaler som brukes av journalister, og til å bruke slike opptak som bevis. Partene er derfor enige om at de i forbindelse med behandlingen av Prop. 49 L (2010-2011) skal gi uttrykk for at det er behov for å endre straffeprosessloven § 216m slik at journalister får et særskilt vern mot romavlytting, på linje med det som tilkommer avlytting av de øvrige yrkesgrupper som nå er nevnt i § 216 m fjerde ledd, og at man ber regjeringen fremme et slikt lovforslag som ledd i oppfølgingen av NOU 2009: 15.

Av dette kan det se ut som om partiene mener at bare strprl §216m om romavlytting skal endres av hensyn til kildevernet, mens det i første del av avsnittet også nevnes begrensninger i adgangen til å avlytte telefoner som brukes av journalister. Vi minner om at Metodekontrollutvalget foreslo følgende endring i strprl 216c for å begrense adgangen til å avlytte telefoner som tilhører redaksjoner eller redaksjonelle medarbeidere:

§ 216c annet ledd skal lyde:

«Dersom den telefon den mistenkte antas å ville bruke er tilgjengelig for et større antall personer, kan tillatelse til kommunikasjonskontroll bare gis når det foreligger særlige grunner. Det samme gjelder kontroll av telefon som tilhører advokat, lege, prest eller andre som erfaringsmessig fører samtaler av svært fortrolig art over telefon, *samt telefon som tilhører redaksjon eller journalist*, såfremt vedkommende ikke selv er mistenkt i saken. Første og annet punktum gjelder tilsvarende for andre kommunikasjonsanlegg»

Vi minner også om at Justisdepartementet i en tidligere lovproposisjon mente at mediene ikke burde kunne pålegges såkalt "løpende utleveringsplikt" eller "overvåkning", og som har direkte relevans til strl §210b, men også til andre avlyttings- eller kontrollhemler.

"Utleveringspålegg kan i utgangspunktet ikke gis når den det gjelder er fritatt for vitneplikt etter strprl (...) §125. Regler om kildevern vil for eksempel beskytte pressen mot å delta i overvåkingen på en måte som kan komme i strid med medienes stilling i samfunnet, jf strprl §125. Et løpende utleveringspålegg mot pressen vil dermed i liten grad kunne berøre det redaksjonelle stoffet. Derimot vil andre sider av pressens virksomhet, kunne berøres. Her står ikke pressen i den samme særstilling.

I enkelte tilfeller kan retten riktignok likevel pålegge vitneplikt og dermed utleveringsplikt, se (...) §125 tredje ledd. Men retten bør da være tilbakeholden med å pålegge løpende utleveringsplikt. Slik disse unntakene er formulert, bør imidlertid ikke muligheten til å pålegge vitneplikt hindre at det innføres en ordning med utleveringspålegg fremover i tid, herunder løpende utleveringspålegg." (*Ot.prp.nr. 64 (1998-99), pkt 12.3.3. Departementets syn.*)

Blant annet ved innspill til flere offentlige utredningsutvalg, senest til Metodekontrollutvalget, har medieorganisasjonene i en rekke sammenhenger pekt på at rettssikkerhetsgarantien for kildevernet har flere huller i norsk lovgivning. Ved hvert tilfelle har utvalgene vist til at de har hatt for begrenset mandat til å behandle hele kildevernspørsmålet, og det samme ser ut til å skje i det pågående arbeidet i Medieansvarsutvalget, som blant annet skal utrede forslag om anonymitetsrett for medienes kilder og forbud mot etterforskning av medienes kilder. Disse spørsmålene er svært sentrale for medienes kildevern.

Våre organisasjoner ber derfor

Primært

om at Stortinget ber om at det oppnevnes et hurtigarbeide utvalg i samarbeid med medieorganisasjonene, som skal legge fram utkast til styrking av medienes kildevern,

sekundært

om at Stortinget ber regjeringen fremme også Metodekontrollutvalgets forslag til endring av strprl.216c blir fremmet så snart som mulig og i god tid før bebudet iverksettelse, senest 1. april 2012.

I alle tilfeller ber vi om at det i lovgivningen brukes begrepet "redaksjonelle medarbeidere" i stedet for "journalist".

Det er dessuten vår oppfatning at partienes utmerkede forslag om at bare én domstol skal behandle "hastesaker" bør utvides til en generell regel. Alle krav om utlevering av slike data bør behandles av en og samme domstol. Forslaget om at det skal føres statistikk over bruken av hastehjemmel bør utvides og gjelde for alle utleveringskrav, og endelig bør praksis ved bruk av alle utleveringshjemler kontrolleres av Kontrollutvalget for kommunikasjonskontroll. Utvalget bør pålegges å legge fram offentlig statistikk over omfanget av bruk av de ulike hjemlene.

Med vennlig hilsen

Norsk Journalistlag

Elin Floberghagen
Leder

Norsk Presseforbund

Per Edgar Kokkvold
Generalsekretær

Norsk Redaktørforening

Nils E. Øy
Generalsekretær